

UNDERVISNINGSPLAN

Uddannelse:	Kandidatuddannelsen i pædagogisk sociologi
Modul:	Pædagogisk sociologiske teorier
ECTS:	15
Semester + år:	Efteråret 2020
Undervisningssted:	Aarhus

Modulansvarlig og e-mailadresse

Jørn Bjerre, jbje@edu.au.dk

Øvrige undervisere og e-mailadresser

Felix Weiss, fewe@edu.au.dk

Jacob Christensen, jach@edu.au.dk

Niels Rosendal Jensen, nrj@edu.au.dk

Søren Peter Nagbøl, sona@edu.au.dk

Hans Dorf, hado@edu.au.dk

Undervisningstidspunkt (jf. kursuskatalog)

Se timeplan:

<http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/undervisning/timeplaner/>

Mål og indhold (jf. gældende studieordning)

Se gældende studieordning:

<http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/studieordninger/>

Prøveform/eksamen

Se gældende studieordning:

<http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/studieordninger/>

Eksamensdatoer: <http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/eksamen/dato/>

Undervisning

Det forventes, at de studerende har sat sig grundigt ind i studieordning og undervisningsplan og holder sig ajour med de meddelelser, som løbende formidles via Blackboard.

Undervisningen i pædagogisk sociologiske teorier omfatter i alt 14 ugers undervisning, i form af 11 forelæsningsgange, 2 værk læsningsgange og 1 aktivitetsgang, som får karakter af en studenterkonference.

Det må påregnes, at der er i størrelsesordenen 100 siders læsning som primær forberedelse til hver undervisningsgang. I tilslutning til forelæsningerne vil der kunne optræde øvelser, hvor underviserne vil forberede diskussionsoplæg eller bede de studerende om at komme med oplæg.

Workshops

Bemærk at der i ugerne 39, 43, 45 og 48 er undervisning fra kl.9 til 14. Det skyldes, at der her afsættes to ekstra lektioner til workshops, hvor de studerende får mulighed for at bruge teorien til at diskutere pædagogisk sociologiske temaer og cases med relation til semesterets tema.

Værklæsning og studenterkonference

Ud over at introducere til centrale teorier i den pædagogiske sociologi, arbejdes der også med et gennemgående pædagogisk sociologisk tema, som skifter fra år til år.

I år arbejder vi med spørgsmålet: Hvad er social virkelighed? Og hvordan kan vi se på curriculum, viden og uddannelse som en del af den sociale virkelighed?

Værklæsningen

I forbindelse med undervisningen vil to mødegange fokusere på et værk, som skal læses i sin helhed. I år vil dette værk være:

Alfred Schütz (2005): *Hverdagslivets sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag. (Bogen anskaffes ved studiestart)

Disse to gange baserer sig på studenteroplæg i grupper.

Meningen er, at vi dels skal sætte os ind i Alfred Schütz tilgang til den sociale verden, dels skal diskutere, hvad det vil sige at noget er socialt konstrueret.

Studenterkonferencen

I uge 50 afholdes der en studenterkonference, hvortil de studerende udarbejder et talepapir for hver gruppe, som danner grundlag for en præsentation på studenterkonferencen.

Grupperne får hver især ansvar for at tage udgangspunkt i en af de præsenterede teorier og besvare spørgsmålet - Hvad vil det sige, at noget er socialt konstrueret? Og hvad betyder det for curriculum, viden og uddannelse – ud fra teorien og en af gruppen valgt case eller praktisk problematik.

Øvelsen har til hensigt at skabe rammer for, at de studerende i så vid udstrækning som muligt udvikler og afprøver deres egne måde at forstå modulets teorier og begreber på. Hver gruppe får 30-45 minutter, hvor de kan præsentere essensen af deres tænkning, undersøgelse og diskussion; samt få respons fra en opponentergruppe.

Meningen er at etablere en sammenhæng, hvorudfra de studerende får diskuteret modulets pensum og de centrale teorier. På denne måde bidrager hver gruppe til en samlet udvikling af holdets forståelse af modulets teori og det spørgsmål, vi diskuterer undervejs.

Feedback

Ud over den indholdsmæssige værdi ved værklæsning og studenterkonference, er det også igennem disse dele af modulet, at de studerende kan få den primære feedback på deres forståelse af fagets teorier og begreber.

Samtidig er det også vigtigt, at de studerende aktivt byder ind i forhold til undervisningsgangene, således at de gør det muligt for underviserne at give dialogisk feedback på deres forståelser.

Litteratur

Til brug i undervisningen:

1. Jørn Bjerre (2015): **Pædagogisk sociologi – et overblik**. København: Hans Reitzels Forlag.
2. Alfred Schütz (2005): **Hverdagslivets sociologi**. København: Hans Reitzels Forlag.
3. Andersen, H. & Kaspersen, L. Bo (red.) (Seneste): **Klassisk og moderne samfundsteori**, Kbh.: Hans Reitzels forlag.
4. Elektronisk **Kompendium for Pædagogisk sociologisk teori** 2020 vil være tilgængelig på blackboard under de enkelte undervisningsgange:
https://blackboard.au.dk/webapps/blackboard/content/listContentEditable.jsp?content_id=1800047_1&course_id=116656_1&mode=reset
 - a. BEMÆRK: Tekster der er at finde i kompendiet vil være angivet med en ” * ”, resten skal downloades via elektronisk adgang til AU Library mv.
 - b. BEMÆRK OGSÅ: hvis underviserne vælger at lave prioriteringer i læsemængden angives det med et p for prioritering efterfuldt af et tal, således at vi får: P1, P2 OSV.

Bøger vil kunne købes hos Stakbogladsen, Ndr. Ringgade 3, 8000 Århus C, T: 8612 8844 eller via webshop. Se: <http://www.stakbogladsen.dk/>

Forslag til supplerende litteratur

1. Pædagogisk sociologi:

Bryderup, I. M. (2003). Pædagogisk sociologi. En antologi. København: Danmarks pædagogiske universitet.

Sadovnik, A.R. (2007). Sociology of education. A Critical Reader, 2. ed. London: Routledge.

Bulle, N. (2008). Sociology and Education. Bern: Peter Lang.

Dorf, H., & Rasmussen, J. (2014). Pædagogisk sociologi. København: Hans Reitzel Forlag.

2. Kultursociologi, samfundsteori og sociologisk teori:

Andersen, Pernille Tanggaard og Michael Hviid Jacobsen (red.) (2017): Kultursociologi og kulturanalyse. Kbh.: H. Reitzels forlag.

Ritzer, G. (Seneste). Encyclopedia of social theory. Thousand Oaks, Ca.: Sage Publications, Inc.

Mortensen, N. (2004): Det paradoksale samfund, Kbh.: H. Reitzels forlag.

Jacobsen, M. Hviid, Carleheden, M. & Kristiansen, S. ed. (2001): Tradition og fornyelse - en problemorienteret teoriehistorie for sociologien, Aalborg Universitetsforlag.

Evaluering

Spørgeskemaundersøgelsen tilgås via Blackboard. På næstsidste undervisningsgang besvarer de studerende individuelt spørgeskemaet, og på sidste undervisningsgang drøftes resultatet med de studerende på holdet.

Se nærmere: <http://edu.medarbejdere.au.dk/undervisere/undervisningsevaluering/>

Undervisningsplan

Uge	Underviser	Tema	Indhold
36	Studievejledningen	Online studiegruppeworkshop	Input til potentialerne i gruppearbejdet Forventningsafstemt og udarbejdet en gruppeaftale til brug i jeres grupper Konkrete idéer til at arbejde i studiegrupper
36	JB	<i>1. Pædagogisk sociologi: Teoretisk felt, definitioner og traditioner</i>	Overblik over modulet. Den pædagogisk sociologiske genstand, fagets grundlæggelse, udvikling og fremtid.
37	JB/	<i>2. Uddannelse og pædagogik som social virkelighed</i>	Teoretiske udgangspunkt: Emile Durkheim Centrale begreber: Samfund og solidaritet / funktion / social virkelighed / kollektive repræsentationer.
38	HD A	<i>3.1. Marx: Uddannelse, marked, social ulighed</i> <i>B</i> ----- <i>3.2. Weber: Uddannelse, stat og bureaukrati</i> <i>C</i>	Karl Marx og Weber: Den kritiske sociologi, konflikt sociologi, kapitalisme, fremmedgørelse, social klasse. Konflikt sociologi, rationalitet, stat, bureaukrati, rationalitet, magt og social handlen.
39	JB B	<i>4. Videnssociologiske studier af pædagogik og uddannelse</i>	Teoretiske udgangspunkt: Basil Bernstein og Michael Young. Centrale begreber: pædagogiske koder / magt / kontrol / magtfuld viden
40	JB C	<i>5. Uddannelse som symbolsk interaktion</i>	Teoretisk udgangspunkt: Chicago-skolen, Mead og Goffman. Centrale begreber: Face / indtryksstyring / front- og back stage
41	JB A	6. VÆRKLÆSNING: Del I af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi, s. 7-78	Studenterpræsentationer og diskussion

		MIDTVEJSEVALUERING	
42	Efterårsferie		
43	JC B	7. <i>Uddannelse som social system</i>	Niklas Luhmann: De grundlæggende teoretiske begreber i sociologisk systemteori og deres anvendelse i analysen af uddannelsessystemet og undervisning som interaktion.
44	SN	8. <i>En indføring i Norbert Elias' processociologi</i>	Processociologiens teoriehistoriske, økonomikritiske, psykoanalytiske og sociologiske forudsætninger.
45	JB C	9. VÆRKLÆSNING: Del II af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi, s. 79-180	Studenterpræsentationer og diskussion
46	NRJ A	10. <i>Uddannelse som kapital og reproduktion</i>	Teoretisk udgangspunkt: Pierre Bourdieu. Centrale begreber: Felt/ kapital / reproduktion/ symbolsk vold
47	JB B	11. <i>Videnskab og pædagogik som en fabrikation af subjekter</i>	Teoretisk udgangspunkt: Michel Foucault. Centrale begreber: magt/ velfærdsstat /selv-ledelse /governmentality
48	FW C	12. <i>Uddannelse set ud fra et rational choice-perspektiv</i>	Teoretisk udgangspunkt: <i>Rational choice theory and beyond</i> Centrale begreber:
49	JB A	13. <i>Den pædagogiske sociologis fremtid: Diskussionen med psykologi, filosofi og de kognitive videnskaber</i>	<i>Der gives et overblik over den pædagogiske sociologis positioner, samt over den aktuelle udvikling af feltet; idet det diskuteres, hvor den pædagogiske sociologi er i dag? I den forbindelse fokuseres der særligt på aktuelle udfordringer fra de kognitive videnskaber, aktør-netværksteori og ny-</i>

			empirismen – og den pædagogiske sociologi sættes i relation til nabo-discipliner
50	JB B/tirsdag C/onsdag	TEMAKONFERENCE	Studerterpræsentationer og diskussion

Session 1

Titel:

Den pædagogiske sociologi: Teoretisk felt, definitioner og traditioner

Underviser:

Jørn Bjerre

Indhold:

Der gives et overblik over faget: Der introduceres til hovedpositioner i det teoretiske landskab, og den pædagogisk sociologis genstand og grundtræk skitseres; herunder den pædagogiske sociologis vidensformer, genstandsfelt og fremtid.

Følgende spørgsmål vil blive taget op: Hvad er pædagogisk sociologi? Hvad er forholdet mellem sociologi og pædagogik? Hvordan bliver pædagogikken genstand for sociologien? Hvad er den pædagogiske sociologis aktuelle udfordringer? Hvordan kan man studere pædagogiske forhold på et sociologisk grundlag? Forskellige tilgange til den pædagogiske sociologi præsenteres, og det diskuteres, hvordan det pædagogiske liv formes i samspillet mellem mennesker, institutioner og samfund. Det overvejes, hvad der definerer en videnskabelig disciplin, samt hvad der er disciplinens videnskabsteoretiske grundlag.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): Hvad er pædagogisk sociologi? Pædagogisk sociologi et overblik, Introduktion, s. 10-21.

Walters, Pamela Barnhouse (2007): "Betwixt and Between Discipline and Profession: A History of Sociology of Education", s. 639-665 i: *Sociology in America*, University of Chicago Press.* P1

Alexander, J. C. (1978). The Centrality of the Classics. In A. Giddens, & J. H. Turner, *Social Theory Today* (pp. 11-57). London: Polity Press.* P3

Curato, Nicole (2013): A Sociological Reading Of Classical Sociological Theory, *Philippine Sociological Review*, Vol. 61(2), s. 265-287. P2

Forberedelse til undervisningen:

Bemærk! **Mandag d. 31. august kl. 9:00-11:30 (vi starter kl. 9)**

Studiegruppeværktøjer – afholdes af studievejledningen

Som en del af jeres studiestart afholdes denne online workshop, hvor I sammen i jeres studiegrupper får:

- Input til potentialerne i gruppearbejdet
- Forventningsafstemt og udarbejdet en gruppeaftale til brug i jeres grupper
- Konkrete idéer til at arbejde i studiegrupper

Workshoppen afholdes online på datoen angivet nedenfor, af Studievejledningen DPU, med materiale fra blandt andet [AU Studypedia](#). Det er vigtigt, at **alle studiegruppemedlemmer deltager** for størst muligt udbytte. Nærmere detaljer for workshoppen får I på mail via Blackboard nogle dage inden afholdelse.

Workshoppen er berammet til at vare to timer, men vi har tilføjet en ekstra halv time i tilfælde af IT-knæs undervejs.

Teksterne læses, og der reflekteres over: Hvori forskelle og ligheder mellem Bjerres og Walters præsentationer af feltet pædagogisk sociologi består, samt eventuelle begrundelser for disse.

Dernæst overvejes det, mere generelt, hvad det betyder, hvordan disse positioner er valgt. Sammenlign synspunktet i Alexander og Curato.

Session 2

Titel:

Uddannelse og pædagogik som social virkelighed

Underviser:

Jørn Bjerre

Indhold:

Emile Durkheim (1858-1917) har med sin teori om sociale fakta lagt grunden til sociologien som en selvstændig videnskab. Derudover kan han betragtes som en af den pædagogiske sociologis grundlæggere.

Undervisningen belyser, hvad det vil sige at studere pædagogiske forhold som sociale fakta; samt hvad forholdet mellem samfundsudvikling og pædagogikkens funktion og rolle er. Udgangspunktet er solidaritetsbegrebet og Durkheims teori om pædagogikkens rolle som (statsligt) institutionaliseret socialisation. Herudover introduceres begreber som arbejdsdeling, individualisering, socialisering, patologi, social integration og social forandring.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): "Samfundets makrostrukturer. Undervisningens og læringens rammer", i: Pædagogisk sociologi et overblik, kapitel 3, s. 63-90.

Durkheim, E. (2000): *Om den sociale arbejdsdeling*, Hans Reitzel, kap. 6, s. 175-194.*
P1

Durkheim, E. (1895/2000): *Den sociologiske metodes regler*, Hans Reitzels Forlag, s. 47-57.* (Bemærk: siderne 58-85 er vedlagt som frivillig ekstralæsning).

Durkheim, E. (1975): *Opdragelse, uddannelse og sociologi*, Carit Andersens forlag, s. 31-51.* P4

Durkheim, E. (1908). *Debate on Explanation in History and Sociology.* s. 211-228*
P3

Hund, John (1982): Are Social Facts Real? *The British Journal of Sociology*
Vol. 33, No. 2 (Jun., 1982), pp. 270-278 P5

Øvelsestekst: Göran Linde (2003): A Journey with Durkheim through an Examination Driven School System, *Educational Studies, Vol. 29(4) P2*

Forberedelse til undervisningen:

Teksterne læses, og relationen mellem P1 og P2 diskuteres i grupper, mhp. at danne jer et indtryk af, hvordan Linde bruger Durkheim.

Session 3.1 og 3.2.

Titel:

Uddannelse, marked, stat, rationalitet og social ulighed: Karl Marx og Max Weber

Underviser:

Hans Dorf

Indhold:

Undervisningen åbner et strukturelt konfliktperspektiv på forståelsen af samfundet og dets uddannelsessystem og forbindelsen mellem et analytisk makro-, meso- og mikroniveau. Der introduceres til Karl Marx' kapitalismekritiske perspektiv på udviklingen af arbejdsdelingen som grundlag for forståelsen af samfundsmæssig og menneskelig udvikling. Hvad forstår Marx ved social dynamik, klasser og klassekamp? Endvidere drøftes dialektikken mellem samfundsmæssige strukturer, rationalitetsformer og menneskelig handling og bevidsthedsdannelse, herunder fremmedgørelse og frigørelse. Sociale strukturers og rationalitetsformers konsekvenser for uddannelsessystemets form og indhold tematiseres. Hvordan bliver samfundsmæssige forhold til pædagogiske forhold?

Centrale punkter: Kapitalisme, klassekamp, stat og bureaukrati, social dynamik, handling og bevidsthedsdannelse, social ulighed. Uddannelse som afspejling, reproduktion (eller overskridelse) af samfundsmæssige forhold.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Marx, K. (1962): Økonomi og filosofi, ungdomsskrifter (udg. V. Sørensen), Gyldendal, s. 159-171, s. 91-94, s. 97-111.*

Weber, M. (2003). Herredømmets sociologi, 2. afsnit: "Det bureaukratiske herredømmes væsen, forudsætninger og udvikling". I Udvalgte tekster 2, afsnit 2 nr. 14. København: Hans Reitzels Forlag (s. 63-111).*

Hansen, Erik Jørgen (2011) i Uddannelsessystemerne i sociologisk perspektiv. Kapitel, 2. Hans Reitzel Forlag (s. 38-59).*

Dorf, H. (2018): Skolepolitik og undervisningskvalitet i Danmark, Kapitel 2 (Skolepolitik i en transnational kontekst) ekskl. sidste afsnit. Aarhus Universitetsforlag (manuskript s. 1-26). *Dorf, H. (2018): Skolepolitik og undervisningskvalitet i Danmark, Kapitel 2 (Skolepolitik i en transnational kontekst) ekskl. sidste afsnit. Aarhus Universitetsforlag.*

Dorf, H. (2016) Pædagogik og social klassedeling i: Kristensen, H.J. & Laursen, P.F. (red.). Pædagogikhåndbogen, Hans Reitzels Forlag. 131-154*

Forberedelse til undervisningen:

Følger. Det kan være fornuftigt at orientere sig om Marx' og Webers sociologi i Klassisk og moderne samfundsteori.

Session 4

Titel:

Videnssociologiske studier af pædagogikkens scenarier og interaktion: pædagogiske koder, magt og kontrol; faglig kvalificering og kompetenceorientering.

Workshop 1

Underviser:

Jørn Bjerre

Indhold

Der introduceres til Basil Bernsteins empiriske studier og teoretiske begrebsliggørelse af den pædagogiske interaktions kodemodaliteter, herunder situations- og situationsuafhængigt sprog; synlig og usynlig pædagogik; klassifikation og rammesætning; regulativ og faglig diskurs; vertikal og horisontal diskurs.

Derudover fokuseres der på Michael Youngs kritiske diskussion af markedsstyring af undervisningens outcomes og vægten på almene kompetencer; hans plædering for det 'socialrealistiske' alternativ og vægten på faglig kvalificering af domænespecifikke indhold, samt brugen af viden og uddannelse som middel til at fremme social mobilitet. Et empirisk studie til illustration af, hvordan Bernstein og Young kan anvendes i pædagogisk sociologisk skoleforskning.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): "Social epistemologi. Læreprocessens elementer", i: Pædagogisk sociologi - et overblik, kapitel 2, s. 45-62.

Sadovnik, A. R. (2001): Basil Bernstein (1924-2000), in *Prospects: the quarterly review of comparative education*, no. 4, pp. 687-703. P3

Bernstein, B. (2001): *Pædagogik, diskurs og magt*, Akademisk forlag, heri *Pædagogiske koder og deres praksismodaliteter* (s. 70-91); *Klasseforskelle og pædagogisk praksis*, (s. 94-122).* P1

Young, M. (2010): What are schools for? Kan downloades på:

https://www.fpce.up.pt/ciie/revistaesc/ESC32/ESC32_Arquivo.pdf P4

Jørn Bjerre (2018): Viden, virkelighed og curriculum: Michael Youngs pædagogiske sociologi, *Akademisk kvarter*, 1-16,

<https://journals.aau.dk/index.php/ak/article/view/2513> P5

Øvelsestekst: **Bjerre, J., & Dorf, H. (2019).** Læreruddannelsens vidensgrundlag. *Studier i læreruddannelse og -profession*, Vol. 4(1), pp. 182-206.

<https://tidsskrift.dk/SLP/article/view/117987> P2

Forberedelse til undervisningen:

Teksterne læses, og relationen mellem P1 og P2 diskuteres i grupper, mhp. at danne jer et indtryk af, hvordan Bjerre og Dorf bruger Bernsteins teoretiske begreber.

Session 5

Titel:

Uddannelse som symbolsk interaktion: mikro-sociologi og samhandling

Underviser:

Jørn Bjerre

Indhold:

Der introduceres til teorier om social og symbolsk interaktion, først og fremmest Erving Goffmans sociale samhandlingssociologi. Goffman interesserede sig først og fremmest for, hvordan mennesker præsenterer dem selv og placerer sig strategisk, idet de aktivt søger at styre de indtryk, andre får af dem. Fokus i undervisningen er på indtryksstyring, rollebegrebet, forestillingen om at rollespillet strukturerer hverdagen og teorien om interaktionsritualer og ansigtsarbejde.

I undervisningen gøres disse begreber og kategorier relevante for det sociologiske studie af pædagogiske sammenhænge, og der trækkes tråde ud til den amerikanske pragmatisme, "Chicago-skolen" og andre teorier, som er relevante for at forstå pædagogikkens mikroprocesser.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): "Interaktionens mikrostrukturer. Undervisningens miljø", i: Pædagogisk sociologi et overblik, kapitel 1, s. 22-44.

Goffman, Erving (1967): "On facework", ss. 5-45: Interaction ritual: Essays on face-to-face behavior. London: Penguin.* P1

Goffman, Erving (1952) On Cooling the Mark Out, Psychiatry, 15:4, 451-463, DOI: 10.1080/00332747.1952.11022896. P3

Goffman, Erving (1967): Anstalt og menneske. Den totale institution socialt set. S. 11-38.* P4

Øvelsestekst: Stine Marie Hur. Frigørelsens magt – pædagogiske roller i relation til frie, udviklingshæmmede voksne. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, 2009, s. 5-9, 30-47. teksten downloades på:

<http://viden.sl.dk/media/7636/frigoerelsens-magt.pdf> P2

Forberedelse til undervisningen:

Den angivne litteratur til undervisningen læses. Det diskuteres, hvorledes Hur gør brug af Goffmans begreber.

Session 6

Titel:

VÆRKLÆSNING

Indhold:

Undervisningsgangen har til hensigt at give de studerende et rum, hvor de kan præsentere og diskutere de forskellige teorier, der er genstand for modulet. Udgangspunktet vil være Del I af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi. Der vil foregå gruppefremlæggelser og gruppediskussioner i løbet af undervisningen.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Del I af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi, s. 7-78

Forberedelse til undervisningen:

De studerende læser og fremlægger teksten. Plan følger.

Session 7

Titel:

Introduktion til sociologisk systemteori med særlig vægt på dens bidrag til pædagogisk sociologi

Workshop 2

Underviser: Jacob Højgaard Christensen

Indhold:

I sessionen præsenteres baggrunden for sociologisk systemteori, samt udviklingen fra handlingsteori til kommunikationsteori. Der vil være et særligt fokus på Niklas Luhmanns udlægning af systemteori, og de studerende indføres i nogle af dette teoriapparats nøglebegreber. Herunder: system/omverden, iagttagelse, kompleksitet, kommunikation, kontingens, autopoiesis og strukturel kobling. Sessionen har endvidere til hensigt, at udfolde hvordan pædagogik og læring forstås i denne teoretiske optik. Derigennem at bibringe de studerende indsigt i hvordan Luhmanns systemteori kan anvendes til at analysere pædagogiske aktiviteter i form af kommunikative interaktionssystemer.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Luhmann, N. (2007). Indføring i systemteorien. København: Unge Pædagoger. (Første forelæsning s. 16-29; 11. forelæsning s. 226-235).*

Luhmann, N. (2006). Samfundets uddannelsessystem. København: Hans Reitzels Forlag. (Kap. 4, s. 127-134; kap 5, s. 135-163).*

Rasmussen, J. (2004). Undervisning i det refleksivt moderne. Politik, profession, pædagogik. København: Hans Reitzels Forlag. (Læring versus undervisning, s. 278-306).*

Forberedelse til undervisningen:

Den angivne litteratur til undervisningen læses.

Session 8

Tirsdag d. 27. oktober kl. 9:00-10:00: Semestermøde – afholdes af studievejledningen. Studievejledningen afholder, i samarbejde med Afdelingen for Pædagogisk sociologi, et kort møde, hvor I får mulighed for at udveksle erfaringer fra de første måneder på studiet og få input til studiehverdagen og arbejdet i studiegrupper.

Derudover får I informationer som er vigtige for jeres årgang, herunder:

- Information om 3. semesters muligheder (praktik, udlandsophold, valgfag)
- Kort information om det praktiske ift. eksamen
- Kort information om 2. semester
- Information om relevante arrangementer

Titel:

En indføring i Norbert Elias processociologi og dens anvendelse som orienteringsmiddel i pædagogisk sociologisk forskningspraksis i moderne samfund.

Underviser: Søren Nagbøl

Indhold:

Den studerende får en indføring i processociologiens teoriehistoriske, økonomikritiske, psykoanalytiske og sociologiske forudsætninger, såvel som en forståelse for sociale processer som interdependente på flere planer. Derudover gives en forståelse for figurationssociologiens aktualitet i relation til pædagogik som forskningsfelt og praksisorienteret videnskab. Sessionen er med afsæt i klassiske sociologer en introduktion til civilisationsteori, magt teori og figurationssociologi. Vi ser på de pædagogisk sociologiske og videnssociologiske strømninger som processociologien har iværksat. Det gælder teorien om forholdet mellem de etablerede og outsiderne, samt nyere arbejder i det pædagogiske sociologiske felt. Det omfatter forholdet teori/praksis i undersøgelser af børns socialisering og identitetsdannelse i senmoderne samfund.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Elias, N. The Civilizing Process, Oxford: Blackwell, 2000, s. 452-483.*

Nagbøl, S. (2012): Norbert Elias and the Frankfurter Traditions, Campio Anno II, Numero, 4/ December 2012. s. 99-107.*

Nagbøl, S. (1999): Om idræt, sociologi og historie i oplevelsessamfundet, Idrætshistorisk År- bog, s. 157-194.*

Nagbøl, S. (2005): Minoriteter, etnicitet og civilisering i en global verden, i Matrix, Nordisk tidsskrift for psykoterapi, nr. 2, s. 127-153.*

Forberedelse til undervisningen:

Spørgsmål til gruppedrøftelser:

- Reflekter og gør jer overvejelser over sammenhængen mellem de klassiske sociologer og figurationssociologiens magtpolitiske aspekter.
- Diskuter Elias' opfattelse af og forståelse for sociologiens genstandsområde.
- Diskuter forskellen mellem det etnocentriske menneskebillede og modellen en figuration af interdependente mennesker.
- Giv bud på, hvorledes man kan anvende Elias' spillemodeller i et pædagogisk sociologisk forskningsregi.

Forberedelse til undervisningen:

Den angivne litteratur til undervisningen læses.

Session 9

Titel:

VÆRKLÆSNING

Workshop 3

Indhold:

Undervisningsgangen har til hensigt at give de studerende et rum, hvor de kan præsentere og diskutere de forskellige teorier, der er genstand for modulet.

Del II af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi, s. 79-180

Der vil foregå gruppefremlæggelser og gruppediskussioner i løbet af undervisningen.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Del II af Alfred Schütz (2005): Hverdagslivets sociologi, s. 79-180

Bjerre, J., & Christensen, B. A. (2018). Viden og kampen om det virkelige. Akademisk Kvarter, 17, 110-128.
https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/287966435/Alles_e_og_Bjerre_VidenOgKampenOmDetVirkelige.pdf

Forberedelse til undervisningen:

De studerende læser og fremlægger teksten. Plan følger.

Session 10

Titel:

Uddannelse som kapital og reproduktion

Underviser: Niels Rosendal Jensen

Indhold:

Blandt de moderne uddannelsessociologer har Bourdieu formentlig haft den største indflydelse på den teoretiske udvikling af fagfeltet. Hans teori om reproduktionen af social ulighed i skolesystemet kobler blandt andet til hans forståelse af forskellige kapitalformer og en kritik af human kapital, samt Marx' kapitalforståelse. Målet med denne session er at introducere til Pierre Bourdieus teoretiske arbejde i forhold til uddannelsessociologien, med særligt fokus på analysen af ulighed og kapitalformer.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Rosendal, Niels (2008). *Bourdieu-notatet*, Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag, <https://ebooks.au.dk/index.php/aul/catalog/download/90/84/291-2?inline=1>

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. I: J. Richardson, *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). New York: Greenwood. Hentes: <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>

Bourdieu, P. et. Al. (1999): *The Weight of the World: Social Suffering in Contemporary Society*. Cambridge, Polity Press, kap: "The Contradictions of Inheritance" s. 507 – 513.*

Bourdieu, P. (1987): "What makes a social class? On the theoretical and practical existence of groups". I *Berkeley Journal of Sociology*, vol. 32, s.1-17, eller på dansk: *Hvad skaber en social klasse? Om grupperes teoretiske og praktiske eksistens*. <http://www.hexis.dk/arkiv/bourdieu.sociale.klasser.html>

Bourdieu, P & Passeron, J. (2006). Kapitel 3: Eliminering og udvælgelse i: *Reproduktionen: Bidrag til en teori om undervisningssystemet*. Kbh. Hans Reitzels forlag, s. 173-211.

Forberedelse til undervisningen:

Den angivne litteratur til undervisningen læses.

Session 11

Titel:

Michel Foucault og analysen af pædagogikkens rolle i velfærdsstaten

Underviser: Jørn Bjerre

Indhold:

Michel Foucault (1926-1984) interesserer sig for, hvordan det, der kan tænkes og siges, er styret af en given periodes "vidensregime", dvs. af et kollektivt delt tanke-system. Foucault indfanger dette med sit begreb om diskurs, som netop angiver, hvordan menneskets tanker og udsagn er struktureret. Foucault er ikke blot relevant i forhold til den sociologiske analyse af viden, men mere generelt af pædagogikken som ramme omkring brugen af viden i udformningen af subjektivitet. Sessionen introducerer til forholdet mellem magt, viden og subjektivitet. Den tager udgangspunkt i Foucaults arbejde med en lang række historiske detailstudier af, hvordan magt, disciplinering og "normalisering" udspiller sig. Fokus er på, hvordan subjekter formes via pædagogikkens relationelle praksis, og på at forbinde forhold som stat, institution, individ og samfund ved hjælp af nøglekategorier som gouvernementalitet, pastoralmagt og biopolitik.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): "Den metateoretiske vending. Nye sociologiske problemer og teorier", i: Pædagogisk sociologi et overblik, kapitel 4, s. 91-113.

Michel Foucault (2002): Overvågning og straf: fængslets fødsel. København: Det lille Forlag, s. 186-244*

Bjørn Hamre (2015) Goffmans totalinstitution set i en dispositivoptik, Psyke & Logos, Vol. 36, s. 12-27.

John O'Neill (1986): The Disciplinary Society: From Weber to Foucault. The British Journal of Sociology, Vol. 37, No. 1, pp. 42-60.

Lützen, K. (1998) Den overvågede by, pp. 103-117, i: Byen tæmmes. København: Hans Reitzels Forlag.*

Øvelsestekst: Stine Marie Hur. Frigørelsens magt – pædagogiske roller i relation til frie, udviklingshæmmede voksne. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, 2009, s. 10-30 og 48-63. Downloades her:
<http://viden.sl.dk/media/7636/frigoerelsens-magt.pdf>

Forberedelse til undervisningen:

Den angivne litteratur til undervisningen læses.

Session 12

Titel:

Rational choice and beyond

Underviser: Felix Weiss

Indhold:

This session will introduce the basic concepts, variations and critical debates around theories developed from rational action theory (RAT). RAT assumes simple, mathematically operable basic principles of human behavior. The framework enabled empirical researchers to develop explanations for macro-phenomena, which take individual decision making into account, are logically consistent and still not too complex to be tested empirically. This made RAT particularly popular in quantitative sociology. While originated from the explanation of economic behavior, these advantages have appealed to many social scientists and RAT is adopted as a “theoretical method” to other social phenomena such as family life, education or drug abuse. Examples can be found in the texts below on the Rational Choice as a Theoretical Method: the Economics of Everything?

However, core assumptions of this simplification of human decision making as ‘positivistic, automated, fully informed maximizing of utility’ received critique from several sides. Sociologists have doubted the comprehensiveness of RAT to all areas of social behavior for long. Several modifications to the neoclassical, economic model have been suggested. See, for example, the two texts below about Rational Action Theories as Theories of Action in Sociology and (some of) their critique.

Softening core assumptions has evoked new critique against the internal consistency of such sociological explanations as well as against the tautological nature of such “wide rational choice models”. In an attempt to find more substantive, less arbitrary alternative explanations, scholars have made human decision itself an empirical research question and extended RAT by psychological insights. Instead of discussing which assumptions about human behavior best capture its core characteristics, their aim was to find an empirical answer to this question.

Inspired by the tension between an internally logical and unifying theoretical framework vs. the explanatory accuracy to the different social phenomena in the debate about RAT, others have suggested to give up on the ‘grand thoughts’, downsize theoretical scope and explain concrete phenomena relying on middle range theories about social mechanisms. Depending on the specific social phenomenon, different mechanisms should be identified and tested that explain social behavior relying in its context and condition, logic of human action and aggregation of individual behavior to collective, social phenomena.

Litteratur knyttet til undervisningen:

The Macro-Micro-structure and individualist sociological explanations

Coleman, James S. (1986) Social Theory, Social Research, and a Theory of Action. American Journal of Sociology. 91, 6, pp. 1309-1335.

https://www.jstor.org/stable/2779798?seq=1#page_scan_tab_contents

Rational Action Theories as Theories of Action in Sociology and (some of) their critique

Goldthorpe, John H. (2000) Rational Action Theory for Sociology. Chapter 6 In Goldthorpe, John H.: On Sociology. Numbers, Narratives, and the Integration of Research and Theory. Oxford University Press, Oxford, UK. P 115-136.

Rational Choice as a Theoretical Method: the Economics of Everything?

Becker, Gary S. (1993) Nobel Lecture: The Economic Way of Looking at Behavior. Journal of Political Economy. 101, 3 pp. 385-409.

Downsizing of Theoretical Scope: Social Mechanisms and Middle-Range Theories

Hedström, Peter and Swedberg, Richard (1996) Social Mechanisms. Acta Sociologica 39, 3, 281-308.

Further Readings (for those interested)

More about powerful applications of classical Rational Choice Theory to collective action

- Hardin, Garrett (1968) The Tragedy of the Commons. Science 162, Issue 3859, pp. 1243-1248.

DOI: 10.1126/science.162.3859.1243

- Ostrom, Elinor (1990) Reflections on the Commons. Chapter 1: In Ostrom, E.: Governing the Commons. The Evolution of Institutions for Collective Action. Pp. 1-23. Cambridge University Press, Cambridge, UK.

On the psychological perspective and irrational behavior

- Kahneman, Daniel (2003) Maps of Bounded Rationality: Psychology for Behavioral Economics. American Economic Review, Vol. 93, 5, pp. 1449-1475. <http://www.jstor.org/stable/3132137>

- Boudon, Raymond (2003) Beyond Rational Choice Theory. Annual Review of Sociology, 29, pp. 1-21.

- Benedetto De Martino, Dharshan Kumaran, Ben Seymour and Raymond J. Dolan (2006) Frames, Biases, and Rational Decision-Making in the Human Brain. Science, New Series, 313, No. 5787, pp. 684-687

- Vanberg, Viktor J. (2002) Rational Choice vs. Program Based Behavior. Alternative Theoretical Approaches and Their Relevance for the Study of Institutions. Rationality and Society 14: 7-54.

More on mid-range theory and social mechanisms

- Hedström, Peter (2005) Dissecting the Social. On the Principles of Analytical Sociology. Cambridge University Press, Cambridge.

Specifically in relation to RAT in sociology:

Chapter 6 (p 114-144) Hedström, Peter and Åberg, Yvonne: Quantitative Research, Agent Based Modelling and Theories of the Social.

Forberedelse til undervisningen:

Read the mandatory texts. Prioritize the texts of Coleman, Goldthorpe and Hedström/Swedberg for careful reading. Skim the article of Becker.

Texts not available in the compendium can be downloaded from AU library within the AU network (being physically at the university or using VPN).

Session 13

Titel:

Den pædagogiske sociologis fremtid: Diskussionen med andre adfærdsvidenskaber

Workshop 4

Underviser: Jørn Bjerre

Indhold:

Opsamling på semestret, optegnelse af kort over de forskellige positioner, diskussion af den pædagogiske sociologis fremtid med udgangspunkt i debatten om de kognitive videnskaber. Hvad er kognitiv videnskab og hvilken relation har den pædagogiske sociologi til den? Hvad er den pædagogiske sociologis rolle i forhold til andre videnskaber? Indenfor human- og samfundsvidenskaberne generelt har 1990'erne og 00'erne været kendetegnet ved interessen for kognitiv videnskab. Indenfor det sociologiske felt er der opstået et underfelt, der betegnes kognitiv sociologi, som arbejder med at forstå, hvad der styrer de processer, der mentalt og følelsesmæssigt pågår, når mening og viden bearbejdes; temaer, der er af interesse for pædagogikken.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Bjerre, J. (2015): "De nyempiristiske positioner. Udfordringen af den dominerende position", i: Pædagogisk sociologi et overblik, kapitel 5, s. 114-119.

Bjerre, J. (2015): "Pædagogisk sociologi og debatten med de kognitive videnskaber" i: Rosendal & Dorf, Pædagogisk sociologi, Aarhus Universitetsforlag.* P2

Saha, Lawrence J. (2008): *Sociology of Education*, i: Thomas L Good, 21st century education: a reference handbook, Los Angeles : SAGE Publications.* P1

Lauder, H., Brown, P. & A. H. Halsey (2009): *Sociology of education: a critical history and prospects for the future*, Oxford Review of Education, 35:5, 569-585.* P3

Forberedelse til undervisningen:

Teksterne læses. Med udgangspunkt i P2 kan det diskuteres, hvordan Bjerre ser relationen mellem pædagogisk sociologi og de kognitive videnskaber. Dernæst overvej med udgangspunkt i P1 og P3 hvordan Saha og Lauder definerer rammerne omkring den pædagogiske sociologi.

Session 14

Titel:

STUDENTERKONFERENCE

Underviser: Jørn Bjerre

Indhold

Forud for studenterkonferencen skal de studerende i grupper skrive et talepapir, som danner udgangspunkt for det mundtlige bidrag på studenterkonferencen.

Bidraget skal angå det spørgsmål vi arbejder med i år: Hvad vil det sige, at noget er socialt konstrueret? Og hvad betyder det for curriculum, viden og uddannelse?

De studerende arbejder i studiegrupper, der hver får tildelt en sociologisk position, som de skal redegøre for i talepapiret, samt bruge som grundlag for at diskutere, hvad det vil sige, at noget er socialt konstrueret? Og hvad betyder det for curriculum, viden og uddannelse?

Det anbefales at talepapiret udarbejdes løbende over semestret med udgangspunkt i undervisningen og de tekster, som læses.

Talepapiret skal:

- afleveres senest torsdag i uge 49, kl. 12. (i mappen som litteratur til undervisningsgang nr. 14)
- præsenteres på studenterkonferencen (detaljeret plan kommer).

Krav til talepapirets indhold:

Vælg et klart og afgrænset fokus inden for det overordnede spørgsmål.

- Jeres talepapir skal have udgangspunkt i en problemstilling og fokusområde.
- Det kan også være teoretisk (Eksempel: Hvad siger Norbert Elias om virkelighedens sociale konstruktion, og hvilken betydning har det for hans syn på undervisningen?), empirisk og/eller praktisk (Eksempel: Hvad betyder det for arbejdet med børns tilegnelse af historisk viden, at viden er socialt konstrueret? Eller: Hvordan kan man forstå den multikulturelle skole ud fra en teori om at viden er socialt konstrueret?).
- "Jeres" teoretiker inddrages for at kunne besvare spørgsmålet. Der bør indgå citater fra teoretikernes egne tekster. (Citaterne skal udlægges og diskuteres)
- Diskuter begrænsninger af den valgte teori i forhold til at besvare spørgsmålet.
- Inddrag videnskabelige artikler og eventuelt andet materiale (rapporter eller andet), som bidrager til besvarelsen af spørgsmålet, samt til at arbejde videre med jeres teoretiker.

Talepapirets opbygning:

Der er forskellige muligheder for at bygge en opgave op. Men her er nogle forslag.

- Indledning: Begynd med at beskrive jeres fokus og afgræsning i forhold til det overordnede spørgsmål; udlæg den selvvalgte problemstilling og begrund jeres måde at anvende "jeres" teoretiker.
- Redegør for og diskuter, hvordan teorien er relevant i forhold til jeres fokus eller spørgsmål.
- Præsenter de relevante aspekter ved teorierne.
- Analyser den valgte problemstilling eller det valgte fokus.
- Afslutning: træk pointerne fra analysen op og diskuter begrænsningerne ved det anvendte teoretiske perspektiv. Angive herefter, hvordan I har bidraget til belysningen af det centrale spørgsmål om, hvad det vil sige, at noget er socialt konstrueret, og hvad det betyder for curriculum, viden og uddannelse?

Studenterkonference

Ved konferencen fremlægger de studerende deres arbejde, og en i forvejen udpeget opponentgruppe giver feedback på oplægget med udgangspunkt i læsningen af talepapiret.

Validering og forståelse	1. Hvordan forstår vi jeres bidrag: Hvordan forstår vi problemstillingen? Hvad ser vi som de centrale påstande? Hvordan behandles begreber og teorier? og hvor ser vi de centrale diskussioner?
Vurdering	2. Er påstandene/teorierne/behandlingen af problemstillingen overbevisende: Hvad taler for og hvad taler imod. 3. Er oplægget i stand til kritisk at forholde sig til sit eget teoretiske perspektiv herunder perspektivets begrænsninger?
Vores egen	4. Hvor placerer vores egen teoretiske position sig i forhold til de indsigter, bidraget kommer med?